

Õiguskantsler

Hr Raul Kadaste
direktor
Tartu Vangla
tartu.vangla@just.ee

Teie nr

Meie 21.09.2020 nr 6-7/201158/2005051

Kokkusaamine lapsega

Austatud härra direktor

[] kaebas, et Tartu Vangla ei luba tal kohtuda üksinda tema alaealise pojaga pikaajalisel kokkusaamisel. Varem on avaldajale pojaga pikaajalisi kokkusaamisi lubatud, ent nüüd põhjendab vangla keeldumist vangla sisekorraeeskirja ([VSKE](#)) § 31 lg-s 3 kehtestatud tingimusega, mille järgi võib täiskasvanu võtta kaasa alaealisi lapsi. Sellest järeldeb Tartu Vangla, et alaealine ei tohi üksi kokkusaamisele tulla ja kokkusaamisel olla.¹

Tartu Vangla tõlgendus ei ole õige. [VSKE](#) § 31 lg 3 koostoimes [VSKE](#) §-ga 40 reguleerib pikaajalisele kokkusaamisele tulevate inimeste arvu, ent ei keela alaealisel üksinda kokkusaamisel viibida. Samale seisukohale asus ka Justiitsministeerium õiguskantslerile antud [vastuses](#).

Vanglal tuleb vangistuses vanema ja lapse pikaajaline kokkusaamine korraldada, kui laps seda soovib, sellega on nõus teine vanem või lapse eestkostja ning puuduvad asjaolud, mis viitaksid sellele, et konkreetne kohtumine ohustab lapse tervist ja heaolu. Vangla ei saa otsustada selle üle, kas lapse ja vangistuses vanema suhtlemine on lapsele põhimõtteliselt hea või halb. Seda otsustavad lapse hooldusõiguslikud vanemad või eestkostja. Vaidluse korral määrab lapse ja vangistuses vanema suhtluskorra kohus. Ka ei saa vangla keelduda kokkusaamise lubamisest põhjusel, et vangla hinnangul kahjustab last juba ainuüksi vangla keskkond või protseduurid kokkusaamise eel (nt läbiotsimised). Sel juhul on tegu vangla tegematajätmistega. Vangla peab mõtteliselt astuma kokkusaamisele tuleva lapse kingadesse, vaatama olukorda lapse silmade läbi ning looma vastuvõtu- ja kokkusaamistingimused, mis on lapsesõbralikud, last toetavad ning lapse ja vanema suhtlemist soodustavad.

Vangistuse iseloomu tõttu on paratamatult piiratud lapse kooselu vangistuses vanemaga. Vanema vangistus ei tähenda aga automaatselt kõigist vanema õigustest ilmajäämist ega keeldu lapsega suhelda. Ka siis, kui vanema hooldusõigust on piiratud või see on peatatud, on lapsel õigus oma

¹ Tartu Vangla 05.03.2020 vastus nr 2-5/293-2 ja 02.12.2019 otsus nr 1-13/210-2.

vanemaga isiklikult suhelda ning vanemal on kohustus ja õigus lapsega isiklikult suhelda ([PKS](#) § 143 lg 1).

Vangistuses vanema ja lapse lähedusevajadust peavad rahuldama vanglavälise suhtlemise võimalused. Vangistusseaduse ([VangS](#)) § 23 kohaselt soodustab vanglateenistus kinnipeetava kontakte perekonna ja lähedastega. [VangS](#) § 25 lg 1 võimaldab kinnipeetavale pikaajalisi kokkusaamisi teiste hulgas lapsega.

Lapsel on õigus, ent mitte kohustus suhelda vanemaga. Kui vangistuses vanem taotleb pikaajalist kokkusaamist lapsega, kuid laps ei soovi kokkusaamisele tulla, peab vanem lapse keeldumisega leppima.

Kui laps soovib vangistuses vanemaga kohtuda, kuid teine vanem või lapse eestkostja on selle vastu, võib vangistuses viibiv vanem [PKS](#) § 143 lg 2¹ alusel suhtluskorra määramiseks pöörduda kohtu poole. Kohus lähtub vaidluse lahendamisel lapse parimatest huvidest. Kohus võib lapse huvides vangistuses vanema suhtlusõigust ka piirata, võib selle lõpetada või taastada ([PKS](#) § 143 lg 3).

Olukorras, kus laps soovib vangistuses vanemaga kohtuda üksi ja teine vanem või lapse eestkostja on sellise kokkusaamisega nõus, tuleb vanglal kokkusaamine korraldada. Vanglal on kohustus luua sobivad vastuvõtu- ja kokkusaamistingimused, mis on lapsesõbralikud ning toetavad lapse ja vanema suhtlemist.

Õiguskantsler on korduvalt juhtinud vanglate tähelepanu sellele, milline on lapsi austav ning nende vajadustega arvestav kohtlemine. Laps, kes tuleb vanglasse kokkusaamisele üksi, vajab seda enam töötajate inimlikku ja hoolivat lähenemist.² Teiste riikide näitel on vangistuses vanema ja lapse kokkusaamine võimalik korraldada meeldivas ja positiivses õhkkonnas nii, et laps tahab sellisele kohtumisele tihemini tulla.³

Üksnes juhul, kui vanglal on teavet, et konkreetne kohtumine võib olla lapse tervise ja heaolule ohtlik, saab vangla [VangS](#) § 24 lg 1¹ p 4 alusel kokkusaamisloa andmisest keelduda põhjendusel, et see ei ole lapse parimate huvides. Sellisteks asjaoludeks võib olla näiteks vangistuses vanema ebastabiilne vaimne tervis; lapse erivajadus, millega toimetulekuks vangistuses vanemal teadmised ja kogemused puuduvad jms. Ka võib vanglas enne kokkusaamist või kokkusaamise ajal tekkida olukord, mille tõttu võib last kokkusaamisele mitte lubada või kokkusaamise katkestada.

Olukorras, kus vangla hinnangul pole lapse üksi vangistuses vanemaga kokkusaamine keelatud mitte üksnes [VangS](#) § 24 lg 1¹ p-s 4 nimetatud põhjusel, vaid selle tõttu, et lapse ja vanema suhtlemise kord vajab vangla arvates pikaajagset või püsivat lahendust, tuleb vanglal teavitada

² Vt nt 2014. aasta [soovitust](#), 2014. aasta Viru Vangla kontrollkäigu [kokkuvõtet](#), 2016. aasta [soovitust](#) Tallinna Vanglale, 2016. aasta Tartu Vangla kontrollkäigu [kokkuvõtet](#), 2017. aasta Tallinna Vangla kontrollkäigu [kokkuvõtet](#), 2019. aasta Viru Vangla kontrollkäigu [kokkuvõtet](#); 2019. aasta [soovitust](#) ja 2020. aasta [soovitust](#) Tallinna Vanglale.

³ Vt nt lisaks K. Žurakovskaja-Aru. [Lapse õigus vs. võimalus suhelda vangistuses vanemaga – vanglavälisest suhtlemisest ümberpööratuna](#). Juridica, 2015, nr 6, lk 405-417 ja nt lapsesõbralike kokkusaamiste korralduse kohta Taani vanglate ja kriminaalhoolduse videomaterjale: <https://www.kriminalforsorgen.dk/om-os/kriminalforsorgens-opgaver/international/visiting-your-parents-in-prison/>.

sellest lapse elukohajärgse kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötajat. Lastekaitsetöötaja pöördub vajaduse korral kohtu poole, kes saab omal algatusel rakendada suhtlusõigust reguleerivaid meetmeid ([PKS](#) 143 lg 5). Kohtu poole võib vangistuses vanema ja lapse suhtlemist puudutava teabega pöörduda ka vangla.

Eeltoodust selgub, et Tartu Vangla ei ole [] pikaajalise kokkusaamise keelduvat otsust põhjendanud õiguspäraselt. Palun vangla praktikat [VSKE](#) § 31 lg 3 tõlgendamisel muuta ning anda 16. novembriks 2020 teada, kuidas avaldaja uued pikaajalise kokkusaamise taotlused lahendatakse.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia (avaldaja isikuandmeteta): Justiitsministeerium
Tallinna Vangla
Viru Vangla

Ksenia Žurakovskaja-Aru 693 8404
Ksenia.Zurakovskaja-Aru@oiguskantsler.ee